

УДК 347.73

DOI: 10.32342/2709-6408-2022-1-4-3

Н.В. БОЧАРОВА,

*доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)
ORCID: 0000-0002-9256-9493*

О.М. БИКОВ,

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник (м. Київ)
ORCID: 0000-0003-4965-696X*

ПРАВОЛЮДИННИЙ ЗМІСТ СУЧАСНОЇ ЦИФРОВОЇ СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття присвячена дослідженню процесу вироблення у ЄС методологічних підходів до правового регулювання у сфері інформації та інформатизації з урахуванням забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства і визначенням векторів демократичного розвитку. У центрі уваги – зміст новітнього документу у цій сфері – Європейської декларації про цифрові права та принципи, підписаній керівництвом Євросоюзу у грудні 2022 р. На підставі аналізу «оцифрованої» законодавчої бази ЄС з'ясовано, що у якості основоположної проводиться ідея збалансування технологічного розвитку з повагою до етичних принципів і заохоченням прав людини. Вже з початком розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій вихідною методологічною настановою для керівництва ЄС стала теза, що у центрі суспільних перетворень, які супроводжують побудову інформаційного суспільства, поставлена людина, її потреби і інтереси. Праволюдний підхід до процесів цифровізації був продемонстрований у низці документів так званого європейського цифрового порядку денного. Концептуальні засади загального підходу до побудови правової бази інформаційного суспільства у ЄС включають три напрямки дій: 1) технології, які працюють для людей, 2) справедливу та конкурентоспроможну цифрову економіку, 3) відкрите, демократичне та стійке суспільство. У межах третього напрямку визначено: він має на меті гарантувати, що цінності та етичні правила ЄС застосовуються як в онлайн-цифровій сфері, так як і офлайн. Сформований у ЄС людиноцентристський підхід має бути врахований в Україні на шляху євроінтеграції при створенні національного законодавства щодо правового регулювання інтернет-середовища і вироблення соціальної політики в умовах панування інформаційних технологій.

Ключові слова: права людини, інформаційне суспільство, європейські цінності, європейські цифрові права, правове регулювання Інтернету.

Постановка проблеми. Питання правового регулювання Інтернету набувають все більшу актуальність в умовах розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ). Цифровізація соціуму проявляється в широкому застосуванні високошвидкісного індустріального Інтернету (internet of things), інтегрованих промислових мереж і штучного інтелекту, сервісів автоматичної ідентифікації, збору і обробки глобальних баз даних (big data), хмарних сервісів і обчислень (cloud computing), «розумних» робототехнічних комплексів (smart everything), в розвитку соціальних мереж, різноманітних ІТ-платформ і сервісів в цифровому середовищі. Нова цифрова реальність впливає на розвиток державних і суспільних інститутів, а також на правовий статус особи. Проблема захисту фундаментальних прав і свобод користувачів Інтернету стає умовою подальшого розвитку інформаційного суспільства, оскільки постійно зростає кількість людей, які пов'язані зі створенням, зберіганням, переробкою і розповсюдженням інформації. Крім того, інформаційне суспільство також створює нові права людини, так звані інформаційні права і свободи (digital rights), які охоплюють сукупність правомочностей людини у сфері застосування інформаційних технологій і сервісів, виробництва і забезпечення захисту інформації, а також доступу до Інтернету. ІКТ можна розглядати не тільки як засіб обміну та розповсюдження інформації, але також як інструмент для посилення прав людини. Проте завжди існує важливий ризик того, що неналежне використання ІКТ може підірвати ці права, позбавити прав певні соціально-економічні групи і атакувати фундаментальні інститути демократії

Ці проблеми стоять у центрі уваги Європейського Союзу з початком процесу цифровізації, супроводжуючи нормативно-правове регулювання інтернет-середовища, вироблення соціальної політики в умовах панування інформаційних технологій і захисту у нових технологічних умовах традиційних європейських цінностей.

Мета статті – показати процес вироблення у ЄС методологічних підходів до правового регулювання у сфері інформації та інформатизації, які закладають підвалини подальшої роботи із забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства і визначення векторів демократичного. У центрі уваги дослідження – аналіз новітнього документу у цій сфері – *Європейської декларації про цифрові права та принципи*, підписаній керівництвом Євросоюзу у грудні 2022 р.

Виклад основного матеріалу. Вже з початком розповсюдження ІКТ вихідною методологічною настановою для керівництва ЄС стала теза, що у центрі суспільних перетворень, які супроводжують побудову інформаційного суспільства, поставлена людина, її потреби і інтереси. Вона спиралася на положення важливого міжнародного документу - *Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства*, де підкреслювалося, що суть трансформації, яку несе інформаційно-комунікаційний прогрес, полягає в її здатності сприяти людям і суспільству у використанні знань і ідей.

У 1996 р. у Європейському Союзі була випущена *Зелена книга «Життя і робота в інформаційному суспільстві: спочатку люди»* [1]. Одним з викликів, який суспільству висуває технологічний прогрес, тут визначено підготовку людських ресурсів, тобто людей освічених і здатних використовувати інформаційні технології. В іншому документі – *Плані дій ЄС «Інформаційне суспільство для всіх»* – окреслений план заходів по розбудові інформаційного суспільства, серед яких вільний доступ до мережі Інтернет, охорона персональних даних, недопущення розшарування суспільства на «інформаційно багатих» та «інформаційно бідних» [2].

У рамках ініціативи *«Цифровий порядок денний для Європи»* у 2012 р. Європейська комісія опублікувала *Кодекс прав ЄС в Інтернеті (Code of EU Online Right)*, призначений для навчання громадян їхнім основним правам під час підключення та використання Інтернету [3]. *Кодекс* не вводить нових правил, а натомість компілює та узагальнює права та принципи, закріплені в чинному законодавстві ЄС стосовно прав споживачів. Основна мета *Кодексу* полягала в тому, щоб підвищити обізнаність громадян і сприяти більш широкому використанню онлайн послуг, крім того він нагадує постачальникам онлайн-послуг про обов'язки, які вони несуть перед користувачами і клієнтам відповідно до законодавства ЄС.

У рамках Європейського Союзу групою переважно німецьких інтелектуалів, політиків, науковців, журналістів і представників різних професійних груп був підготовлений текст *Хартії фундаментальних цифрових прав Європейського Союзу (The Charter of Digital Fundamental Rights of the European Union)*. Первісно він був опублікований наприкінці 2016 р., а з урахуванням суспільного обговорення остаточна редакція з'явилась у 2018 р. [4]. З самого початку запропонована *Хартія* була пропозицією інституціоналізувати документ цифрового конституціоналізму (was a proposal for the institutionalization of a document of digital constitutionalism). Втім, суттєвого суспільного розголосу і підтримки документ з різних причин не отримав, зокрема на глобальних форумах з управління Інтернетом (IGF, ICANN, RightsCon).

Інституціоналізація мережі навколо *Хартії фундаментальних цифрових прав Європейського Союзу* була продовжена з прийняттям низки документів концептуального характеру щодо особливостей правового регулювання процесів цифрової трансформації. Маються на увазі цифрові ініціативи держав-членів ЄС, такі як *Талліннська декларація про електронний уряд* [5], *Берлінська декларація про цифрове суспільство та цифровий уряд, заснований на цінностях* [6], та *Лісабонська декларація – Цифрова демократія з метою* [7]. У якості основоположної у цих документах проводилася ідея збалансування технологічного розвитку з повагою до етичних принципів і заохоченням прав людини.

Але, на думку представників громадськості ЄС, таких фрагментарних згадок було недостатньо. Визнавалось, що ЄС потрібний оновлений суспільний договір для цифрової доби. «Його громадянам потрібна цифрова економіка, заснована на правилах і принципах, необхідних для вільного, інклюзивного і справедливого цифрового суспільства. Політичні декларації, які визначають керівні принципи, мають важливе значення. Проте їм не вистачає реальних цифрових прав, за які можна боротися та відстоювати. Належна *Хартія*, яка визначає ці права, спрямовуватиме законодавчу роботу ЄС у міру розвитку цифрової трансформації. *Хартія основних прав ЄС від 2000 року* визначає загальні права громадян ЄС. Це знаковий документ. Проте це документ з того часу, коли сьогодняшня цифрова економіка була ще далеко на горизонті. Отже, нинішні зусилля захисту наших громадян у цифрову епоху розсипалися на безліч пропозицій, постанов та законодавчих актів» [8].

Праволюдинний підхід до процесів цифровізації був продемонстрований у низці документів так званого європейського цифрового порядку денного. Так, у лютому 2020 р. була оприлюднена *Стратегія ЄС щодо даних (European strategy for data)* [9]. Вона носить фундаментальний характер, спрямована на створення єдиного ринку даних, який забезпечить глобальну конкурентоспроможність Європи та суверенітет даних. За оцінками фахівців, *Стратегія* повністю відповідає цінностям і принципам ЄС і принесе значні переваги громадянам і компаніям ЄС. Щодо людських потреб тут визначені завдання покращити охорону здоров'я, створити безпечніші та чистіші транспортні системи, створювати нові продукти та послуги для людей, знизити витрати на комунальні послуги, підвищення стійкості та енергоефективності. У спеціальному *Регламенті*, який доповнив *Стратегію ЄС щодо даних*, захист персональних даних розглядається з точки зору забезпечення фундаментальних прав людини [10].

29 січня 2020 року була опублікована нова програма роботи Європейської комісії. У рамках другого пріоритету – «Європа, придатна для цифрової ери (A Europe fit for the digital age)», Комісія оголосила про свій намір започаткувати загальну стратегію з цього питання – так звану *цифрову стратегію ЄС*. 19 лютого 2020 року Комісія опублікувала цифрову стратегію в Комюніке «*Формування цифрового майбутнього Європи*» [11]. Стратегія розглядає пріоритети та виклики, пов'язані з цифровою трансформацією економіки та суспільства ЄС, водночас гарантуючи, що прийнятий підхід є людським, етичним та ціннісним. Він включає три напрямки дій: 1) технології, які працюють для людей, 2) справедливу та конкурентоспроможну цифрову економіку, 3) відкрите, демократичне та стійке суспільство. У межах третього напрямку визначено, що він має на меті гарантувати, що цінності та етичні правила ЄС також застосовуються в онлайн-цифровій сфері, як і офлайн. Це включає політику щодо основних питань, таких як забезпечення плюралізму ЗМІ, якісний контент, усунення загрози зовнішнього втручання у вибори та онлайн-дебати. Принциповим положенням проголошується *повага до наших фундаментальних прав*

(respects our fundamental rights).

9 березня 2021 року Комісія виклала своє бачення цифрової трансформації Європи до 2030 року у новому програмному документі «*Цифровий компас: європейський шлях до комунікації у цифровому десятилітті*» [12], а у вересні 2021 року Комісія запропонувала «*Шлях до цифрового десятиліття*» – надійну систему управління для досягнення цих цифрових цілей [13].

Цифровий компас Європи зосереджений на вирішенні чотирьох головних завдань:

1) громадяни з цифровими навичками та висококваліфіковані цифрові фахівці. До 2030 року не менше 80% усіх дорослих повинні мати базові навички роботи з цифровими технологіями, а в ЄС має бути 20 мільйонів працюючих фахівців з ІКТ, при цьому більше жінок мають займати такі робочі місця;

2) безпечні, ефективні та стійкі цифрові інфраструктури. До 2030 року всі домогосподарства в ЄС повинні мати гігабітний зв'язок, а всі населені пункти мають бути охоплені 5G; виробництво передових та стійких напівпровідників у Європі має становити 20% світового виробництва; 10 000 кліматично нейтральних високонадійних граничних вузлів мають бути розгорнуті у ЄС; і в Європі має бути свій перший квантовий комп'ютер;

3) цифрова трансформація бізнесу. До 2030 року три з чотирьох компаній повинні використовувати послуги хмарних обчислень, великі дані та штучний інтелект; понад 90% малих та середніх підприємств мають досягти хоча б базового рівня цифрової інтенсивності;

4) цифровізація державних послуг. До 2030 року всі основні державні послуги мають бути доступні онлайн; усі громадяни матимуть доступ до своєї електронної медичної картки; та 80% громадян мають використовувати рішення eID.

Компас встановлює надійну спільну структуру управління з державами-членами, засновану на системі моніторингу із щорічною звітністю.

Вельми показово, що у економіко-технократичному, так би мовити, за своєю спрямованістю документі присутня гуманітарна компонента, пов'язана з проблематикою прав людини. Зокрема зазначено:

«Цей європейський шлях для цифрового суспільства також базується на забезпеченні повної поваги основних прав ЄС:

– Свобода вираження поглядів, включаючи доступ до різноманітної, надійної та прозорої інформації,

– Свобода створювати та вести бізнес в Інтернеті,

– Захист персональних даних і конфіденційності, а також право бути забутим,

– Захист інтелектуальної творчості фізичних осіб в онлайн-просторі.

Не менш важливо створити комплексний набір цифрових принципів, які дозволять інформувати користувачів і керувати політиками та цифровими операторами, як-от:

– Універсальний доступ до інтернет-сервісів;

– Безпечне та надійне онлайн-середовище;

– Загальна цифрова освіта та навички, щоб люди брали активну участь у суспільстві та демократичних процесах;

– Доступ до цифрових систем і пристроїв, які поважають довкілля;

– Доступні та орієнтовані на людину цифрові публічні послуги та адміністрування;

– Етичні принципи для людиноцентричних алгоритмів;

– Захист і розширення можливостей дітей в онлайн-просторі;

– Доступ до цифрових медичних послуг».

Таким чином, робиться висновок, одного тільки розгортання цифрової інфраструктури, навичок, потенціалу та оцифрування бізнесу та державних послуг недостатньо для визначення підходу ЄС до цифрового майбутнього, необхідно надати всім європейцям можливість повною мірою використовувати цифрові можливості та технології. «У цифровому просторі ми маємо переконалися, що ті самі права, які застосовуються офлайн, можна повністю реалізувати онлайн», – зазначає *Цифровий компас Європи*.

У червні 2021 р. було проголошено знакову, як вважається, промову Голови Єврокомісії у

Португалії, де сформульований загальний підхід законодавчої політики ЄС у сфері регулювання та використання ІКТ: «Ми використовуємо нові технології. Але ми відстоюємо наші цінності (We embrace new technologies. But we stand by our values)» [14].

Реагуючи на суспільний запит щодо чіткого визначення комплексу прав людини у цифровому суспільстві, Єврокомісія 26 січня 2022 р. запропонувала Європейському парламенту та Раді ЄС підписати *Декларацію прав та принципів*, які визначатимуть цифрову трансформацію в ЄС [15].

Після публікації проекту документа Комісія провела відкриті консультації з громадськістю, які продемонстрували широку підтримку Європейських цифрових принципів – 8 громадян ЄС із 10 вважають корисним для ЄС визначити та просувати загальноєвропейське бачення цифрових прав та принципів. Вони висловилися за законодавче закріплення базових цифрових прав громадян. Значна частина опитаних стурбована кіберзлочинами, що почастишали, під удар яких може потрапити не тільки серйозна відомча структура, а й звичайна людина. Більшість респондентів переживає за безпеку дітей в Інтернеті і захист персональних даних.

Таким чином, Єврокомісія дійшла висновку, що значна частина громадян підтримує декларацію у зв'язку з певними наслідками цифровізації для населення. До найбільш актуальних питань, які фігурували в опитуванні та турбують громадян ЄС, входять:

- безперешкодний доступ до цифрової інформації на громадських сервісах;
- інформування користувачів про умови роботи з інтернет-з'єднанням;
- наявність безпечного доступу до конфіденційної інформації (лікарська таємниця тощо)

з можливістю контролю цих даних;

- доступ до мережі через високошвидкісне та доступне з'єднання кожному громадянину;
- можливість використання безпечного цифрового профілю для роботи із громадськими або приватними сервісами;

- можливість використання порталів телемедицини;

– функція одноразового запровадження особистих даних комунікації з державними структурами.

Як заявили фахівці Єврокомісії, при подальшій розробці *Декларації* буде враховано всі отримані результати, після чого її повторно буде винесено на розгляд Європарламенту та інших управлінських структур ЄС [16].

Комісія, Парламент та Рада ЄС досягли угоди щодо остаточного змісту *Декларації* у листопаді 2022 року. У грудні 2022 р. *Європейська декларація про цифрові права та принципи для цифрового десятиліття (European Declaration on Digital rights and principles for the Digital Decade)* була підписана в урочистій обстановці Головою Єврокомісії, Головами Європарламенту та Європейської Ради.

У *Декларації* представлено прихильність ЄС до безпечної, надійної та стійкої цифрової трансформації, в центрі якої люди, відповідно до основних цінностей та основних прав ЄС. *Декларація* ґрунтується на законодавстві ЄС, включаючи Установчі договори та Хартію основних прав, а також на прецедентному праві Суду ЄС.

У преамбулі документу наголошено: «Усі люди в ЄС повинні отримати максимум від цифрової трансформації. Цифрові права і принципи керуватимуть ЄС у просуванні інклюзивного, процвітаючого та сталого суспільства. *Декларація* є першою у своєму роді у світі. Це буде орієнтиром для всіх в ЄС. Цифрові права і принципи будуть відображені як у діях ЄС, так і у майбутній роботі та взаємодії з глобальними партнерами».

Принципи Декларації сформовані навколо 6 тем:

– роль людських цінностей, таких як права людини та демократія, у цифровому суспільстві;

– інклюзивна та солідарна структура, що об'єднує людей та забезпечує справедливий та рівний доступ до ІКТ для всіх;

– просування свободи вибору користувачів шляхом запобігання дискримінації та підвищення прозорості та підзвітності алгоритмів та ІІТ (криптографічний захист інформації);

– створення надійного та різноманітного онлайн-простору, що дозволяє кожному брати

участь у демократичних дебатах без цензури та перешкоджає поширенню нелегального контенту;

– просування безпечних стандартів, що дають користувачам можливість розпоряджатися своїми даними та захищають дітей в Інтернеті;

– відповідність «Зеленій угоді» та забезпечення того, щоб цифрові технології були стійкими та обмежували свій вплив на навколишнє середовище [17].

Цифрові права та принципи, викладені в *Декларації*, доповнені існуючими правами, наприклад, правами, закріпленими в *Хартії основних прав ЄС*, а також у законодавстві ЄС про захист даних і конфіденційності. Однак *Декларація* також містить набір абсолютно нових зобов'язань, унікальних для цифрової економіки. Багато з них в основному є «новими» в тому сенсі, що вони раніше не були кодифіковані. Так, наприклад, ключовий аспект декларації стосується використання алгоритмів і ІТ. *Декларація* спрямована на підвищення їх прозорості та забезпечення того, щоб вони ґрунтувалися на «відповідних наборах даних» для запобігання дискримінації. Новелою є вимога забезпечення того, щоб такі технології, як алгоритми та штучний інтелект, не використовувалися для попереднього вибору людей, наприклад, у відношенні здоров'я, освіти, зайнятості та їх особистого життя. Крім того, міститься вимога використовувати «доступну, безпечну та надійну цифрову ідентифікацію» для всіх бюрократичних операцій (особливо у сфері охорони здоров'я), правом людини визнається загальний доступ до «доступної та високошвидкої системи цифрової зв'язку» та мережевого нейтралітету. Закріплене новітнє «право на відключення» для співробітників (тобто не виходить на зв'язок у неробочий час), яке направлене на «забезпечення того, щоб кожен міг відключитися і скористатися гарантіями балансу між роботою та особистим життям в цифровому середовищі». Стосовно модерації контенту зафіксовано, щоб «кожна людина мала доступ до технологій, спрямованих на об'єднання, а не розділення людей». Це особливо актуально у наш час для соціальних мереж, а також для всіх інших учасників цифрового ринку.

Зазначимо, що *Декларація цифрових прав і принципів* насамперед декларує лише наміри і не має обов'язкової юридичної сили ні для органів ЄС, ні для держав-членів. Вона також не накладає жодних прямих зобов'язань чи вимог на громадян чи бізнес ЄС. Йдеться мова про «загальні політичні зобов'язання» трьох учасників: Комісії ЄС, Європейського парламенту та Ради ЄС. Таким чином, це аж ніяк не обов'язкове закріпленням основних прав.

Проте, очікується, що *Декларація* та її принципи стануть важливим орієнтиром для майбутніх законодавчих ініціатив ЄС. Те саме застосовуватиметься до держав-членів ЄС, для яких декларація стане політичним зобов'язанням у межах їхньої власної компетенції через представництво в Раді ЄС. Положення *Декларації* забезпечують довідникову базу для громадян у відношенні їх цифрових прав, а також містять керівництво для держав-членів ЄС і компаній при роботі з новими технологіями. Вони покликані допомогти кожному в ЄС отримати максимальну віддачу від цифрової трансформації.

Комісія у подальшому буде надавати оцінку реалізації цифрових принципів у щорічному звіті про *Стан цифрового десятиліття*. Комісія також буде проводити щорічне дослідження *Євробарометра* (регулярні опитування громадської думки, що здійснюється Єврокомісією) для моніторингу останніх заходів у державах-членах щодо захисту прав людини у цифровому середовищі. Євробарометр буде збирати дані про сприйняття громадянами того, як цифрові принципи застосовуються на практиці у різних державах-членах.

Як зазначив при підписанні *Декларації* єврокомісар по внутрішньому ринку Тьеррі Бретон, вона «дозволить нам просувати наші загальні цінності цифрової трансформації на світовій арені». ЄС позиціонує себе як світовий лідер, який прагне стати глобальним зразком для наслідування у сфері цифрової економіки, підтримувати економіки, що розвиваються, у переході на цифрові технології, розробляти цифрові стандарти та просувати їх на міжнародному рівні.

Висновки. Вже з початком розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій вихідною методологічною настановою для керівництва ЄС стала теза, що у центрі суспільних перетворень, які супроводжують побудову інформаційного суспільства, поставлена людина, її потреби і інтереси. Праволюдний підхід до процесів цифровізації був продемонстрований у

низці документів так званого європейського цифрового порядку денного. Концептуальні засади загального підходу до побудови правової бази інформаційного суспільства у ЄС включають три напрямки дій: 1) технології, які працюють для людей, 2) справедливу та конкурентоспроможну цифрову економіку, 3) відкрите, демократичне та стійке суспільство. У межах третього напрямку визначено: він має на меті гарантувати, що цінності та етичні правила ЄС застосовуються як в онлайн-цифровій сфері, так як і офлайн.

Сформований у ЄС людиноцентристський підхід має бути врахований в Україні на шляху євроінтеграції при створенні національного законодавства щодо правового регулювання інтернет-середовища і вироблення соціальної політики в умовах панування інформаційних технологій.

Список використаної літератури

1. Commission of the European Communities (1996), Living and working in the information society: People first (Green Paper COM (96) 389). Brussels: European Commission. URL: <http://aei.pitt.edu/80911/1/1996.3.pdf>
2. IS-EEUROPE 2002 – eEurope 2002, An Information Society For All, Action Plan. URL: https://cordis.europa.eu/programme/rcn/801_en.html
3. Code of EU Online Right. Publications Office of the European Union. Luxembourg, 2012. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/50d06da2-18bb-40b2-9e97-7d19527f2c88>
4. Charter of Digital Fundamental Rights of the European Union. Unofficial English translation of the German original text, published by ZEIT-Stiftung Ebelin und Gerd Bucerius. URL: <https://digitalcharta.eu/wp-content/uploads/2016/12/Digital-Charta-EN.pdf>
5. Tallinn Declaration on eGovernment at the ministerial meeting during Estonian Presidency of the Council of the EU on 6 October 2017. URL: <https://www.newsadmin.ch/newsd/message/attachments/49838.pdf>
6. Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government at the ministerial meeting during the German Presidency of the Council of the European Union on 8 December 2020. URL: https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/cdr_20201207eu2020_berlin_declaration_on_digital_society_and_value-ased_digital_government_.pdf
7. Lisbon Declaration – Digital Democracy with a Purpose. URL: <https://futurium.ec.europa.eu/en/digital-compass/digital-principles/library-video/lisbon-declaration-digital-democracy-purpose>
8. Towards an EU Charter for Digital Rights: Open letter to the Presidents of the European Commission, the European Council and the European Parliament. URL: <https://www.euractiv.com/section/digital/opinion/towards-an-eu-charter-for-digital-rights-open-letter-to-the-presidents-of-the-european-commission-the-european-council-and-the-european-parliament/>
9. A European Strategy for data. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/strategy-data>
10. Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on European data governance (Data Governance Act) COM/2020/767 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020PC0767>
11. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Shaping Europe's digital future COM/2020/67 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0067>
12. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade COM/2021/118 final URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>
13. 2030 Policy Programme: Path to the Digital Decade. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4503
14. Leading the Digital Decade 1-2 June 2021. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/leading-digital-decade>

15. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Establishing a European Declaration on Digital rights and principles for the Digital Decade {COM(2022) 27 final} URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0027>

16. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Report on the stakeholder consultation and engagement activities Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Establishing a European Declaration on Digital rights and principles for the Digital Decade {COM(2022) 27 final}. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0014>

17. Докладний коментар див. у документі Єврокомісії: Learn about the digital principles. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-principles>

HUMAN RIGHTS CONTENT OF MODERN DIGITAL STRATEGY OF THE EUROPEAN UNION

Natalia V. Bocharova, Doctor of Legal Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Law, Alfred Nobel University (Ukraine).

E-mail: olip@duan.edu.ua

Oleksander M. Bykov, Doctor of Legal Sciences, Senior Researcher (Ukraine).

E-mail: bykovasasha2000@ukr.net

Key words: *human rights, information society, European values, European digital rights, legal regulation of the Internet.*

The article is devoted to the study of the process of development of methodological approaches to legal regulation in the field of information and informatization in the EU, with emphasis on the provision of human rights in the conditions of the information society and the definition of vectors of democratic development. The focus is on the content of the newest document in this area, the European Declaration on Digital Rights and Principles, signed by the leadership of the European Union in December 2022. On the basis of the analysis of the "digitized" legislative framework of the EU, it was found that the idea of balancing technological development with respect for ethical principles and the promotion of human rights is held as a fundamental one. Already with the beginning of the spread of information and communication technologies, the original methodological guideline for the EU leadership became the thesis that the person, his needs and interests are at the center of social transformations that accompany the construction of an information society. The human rights approach to digitization processes was demonstrated in a number of documents of the so-called European digital agenda. The conceptual principles of the general approach to building the legal framework of the information society in the EU include three areas of action: 1) technologies that work for people, 2) a fair and competitive digital economy, 3) an open, democratic and sustainable society. Within the third strand, it is defined: it aims to ensure that EU values and ethical rules are applied both online and offline. The human-centered approach formed in the EU should be taken into account in Ukraine on the way to European integration when creating national legislation on the legal regulation of the Internet environment and the development of social policy in the conditions of the dominance of information technologies.

References

1. Commission of the European Communities (1996), Living and working in the information society: People first (Green Paper COM (96) 389). Brussels: European Commission. Available at: <http://aei.pitt.edu/80911/1/1996.3.pdf>

2. IS-EEUROPE 2002 – eEurope 2002, An Information Society for all, Action Plan. Available at: https://cordis.europa.eu/programme/rcn/801_en.html

3. Code of EU (2012), Online Right. Publications Office of the European Union - Luxembourg, Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/50d06da2-18bb-40b2-9e97-7d19527f2c88>

4. Charter of Digital Fundamental Rights of the European Union. Unofficial English translation of the German original text, published by ZEIT-Stiftung Ebelin und Gerd Bucerias. Available at: <https://digitalcharta.eu/wp-content/uploads/2016/12/Digital-Charta-EN.pdf>

5. Tallinn Declaration on eGovernment at the ministerial meeting during Estonian Presidency of the Council of the EU on 6 October 2017. Available at: <https://www.news.admin.ch/news/message/attachments/49838.pdf>

6. Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government at the ministerial meeting during the German. Presidency of the Council of the European Union on 8 December 2020. Available at: https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/cdr_20201207_eu2020_berlin_declaration_on_digital_society_and_value-based_digital_government_pdf

7. Lisbon Declaration – Digital Democracy with a Purpose. Available at: <https://futurium.ec.europa.eu/en/digital-compass/digital-principles/library-video/lisbon-declaration-digital-democracy-purpose>

8. Towards an EU Charter for Digital Rights: Open letter to the Presidents of the European Commission, the European Council and the European Parliament. Available at: <https://www.euractiv.com/section/digital/opinion/towards-an-eu-charter-for-digital-rights-open-letter-to-the-presidents-of-the-european-commission-the-european-council-and-the-european-parliament/>

9. A European Strategy for data. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/strategy-data>

10. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on European data governance (Data Governance Act) COM/2020/767 final). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020PC0767>

11. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Shaping Europe's digital future COM/2020/67 final. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0067>

12. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade COM/2021/118 final. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>

13. 2030 Policy Programme: Path to the Digital Decade. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4503

14. Leading the Digital Decade 1-2 June 2021. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/leading-digital-decade>

15. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Establishing a European Declaration on Digital rights and principles for the Digital Decade COM (2022) 27 final. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0027>

16. Commission Staff working Documents. Report on the stakeholder consultation and engagement activities Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Establishing a European Declaration on Digital rights and principles for the Digital Decade COM (2022) 27 final. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0014>

17. Learn about the digital principles. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-principles>

Одержано 12.10.2022.